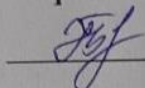
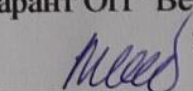

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра внутрішніх хвороб тварин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету ветеринарної
медицини
ФАКУЛЬТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ ГІГІЄНИ І
МЕДИЦИНИ
Протокол № 11 від 16.05 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри внутрішніх хвороб
тварин
Протокол № 9 від 15.05 2024 р.

 Наталія ГРУШАНСЬКА

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Ветеринарна гігієна, санітарія
і експертиза»
 Лариса ШЕВЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Внутрішні хвороби тварин»
(повний термін навчання, 6 р.)

Галузь знань:	Ветеринарна медицина
Спеціальність:	212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
Освітня програма:	«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
Факультет:	Ветеринарної медицини
Розробник:	Бойко Наталія Іванівна , доцент кафедри внутрішніх хвороб тварин Костенко Віталій Михайлович , доцент кафедри внутрішніх хвороб тварин

1. Опис навчальної дисципліни Внутрішні хвороби тварин

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	21 - «Ветеринарна медицина» (шифр і назва)	
Спеціальність	212 - «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» (шифр і назва)	
Освітній ступінь	Магістр (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	270	
Кількість кредитів ECTS	9	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	Залік, Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	5	-
Семестр	9, 10	-
Лекційні заняття	60 год	-
Практичні, семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	120 год.	-
Самостійна робота	60 год.	-
Індивідуальні завдання	-	-
Навчальна практика	30 год	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	6 год. 2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Внутрішні хвороби тварин» є оволодіння студентами важливих питань загальної терапії та профілактики за внутрішніх незаразних хвороб тварин, а також з'ясування їх етіології, патогенезу, симптомів.

Завдання дисципліни:

- оволодіти знаннями та практичними навичками щодо етіології, патогенезу, симптоматики, діагностики, перебігу, прогнозу, терапії та профілактики за внутрішніх незаразних хвороб тварин.
- розвивати клінічне мислення, творчий підхід під час вирішенні практичних питань з ліквідації захворювань тварин.
- вміти володіти методами клініко-лабораторних, функціональних, інструментальних та інших досліджень хворих тварин та вміти аналізувати їх результати; розпізнавати (діагностувати) внутрішні хвороби тварин;
- вміти застосовувати відповідним чином ліки та біологічні засоби для забезпечення безпечності харчового ланцюга та довкілля;
- вміти складати план заходів профілактики внутрішніх хвороб тварин та організувати його виконання.

Компетентності ОП:

інтегральна компетентність (ІК):

- ✓ Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

- ✓ Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ✓ Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ✓ Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ✓ Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ✓ Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ✓ Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ✓ Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- ✓ Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних.

- ✓ Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
- ✓ Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності.
- ✓ Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.
- ✓ Здатність проводити відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
- ✓ Здатність організовувати, проводити і аналізувати лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження.
- ✓ Здатність використовувати спеціалізовані програмні засоби для виконання професійних завдань.

програмні результати навчання (ПРН) ОП:

- ✓ Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
- ✓ Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин
- ✓ Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.
- ✓ Володіти спеціалізованими програмними засобами для виконання професійних завдань.

3. Програма та структура

навчальної дисципліни навчальної дисципліни «Внутрішні хвороби тварин»
для здобувачів вищої освіти повного терміну навчання Спеціальності 212 –
«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
5 курс 9 семестр						
Змістовий модуль 1. Загальна терапія і кардіореспіраторні хвороби						
Тема 1. Визначення предмета. Основні етапи розвитку вчення про внутрішні хвороби тварин. Принципи, види і методи терапії	6	2		4		
Тема 2. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин.	10	2		4		4
Тема 3. Хвороби серцево-судинної системи. Класифікація. Поширення. Загальні симптоми і синдроми. Хвороби перикарда.	10	2		4		4
Тема 4. Хвороби міокарда	6	2		4		
Тема 5. Хвороби ендокарда	10	2		4		4
Тема 6. Хвороби системи дихання. Класифікація, поширення, симптоми і синдроми за хвороб органів дихання. Хвороби дихальних шляхів.	10	2		4		4
Тема 7. Пневмонії	6	2		4		
Тема 8. Хвороби легень незапального характеру. Хвороби плеври.	6	2		4		
Разом за змістовим модулем 1	64	16		32		16
Змістовий модуль 2. Хвороби травної системи						
Тема 9. Хвороби системи травлення. Класифікація, поширення, симптоми та синдроми хвороб системи травлення. Особливості прояву та перебігу у різних видів тварин хвороб ротової порожнини, глотки, стравоходу.	10	2		4		4
Тема 10. Хвороби передшлунків	6	2		4		
Тема 11. Хвороби шлунка і кишечника: гастрит, виразкова хвороба, гастроентерит, гастроентероколіт	11	2		4		5
Тема 12. Хвороби шлунка і кишечника з синдромом колік. Класифікація, основні симптоми, принципи	11	2		4		5

діагностики і лікування хворих тварин із синдромом колік.						
Тема 13. Хвороби підшлункової залози. Класифікація, поширення, основні синдроми.	6	2		4		
Тема 14. Хвороби печінки і жовчних шляхів. Класифікація, поширення, основні синдроми захворювань печінки і жовчних шляхів. Гепатит, Гепатоз	6	2		4		
Тема 15. Хвороби очеревини. Перитоніт. Асцит	6	2		4		
Разом за 2 змістовим модулем, год	56	14		28		14
Разом за 9 семестр, годин	120	30		60		30
5 курс 10 семестр						
Змістовий модуль 3. Метаболічні хвороби дорослих тварин. Хвороби молодняку						
Тема 16. Хвороби, зумовлені порушенням обміну речовин. Класифікація, поширення, особливості перебігу та діагностики. Кетоз	10	2		4		4
Тема 17. Мікроелементози тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і профілактики.	6	2		4		
Тема 18. Макроелементози тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і профілактики.	10	2		4		4
Тема 19. Гіпо- і гіпервітамінози тварин, зумовлені дисбалансом в організмі жиророзчинних вітамінів.	6	2		4		
Тема 20. Гіпо- і гіпервітамінози тварин, зумовлені дисбалансом в організмі водорозчинних вітамінів.	6	2		4		
Тема 21. Хвороби молодняку. Класифікація і поширення хвороб молодняку. Імунодефіцитний стан молодняку.	6	2		4		
Тема 22. Неонатальні хвороби молодняку.	6	2		4		
Тема 23. Метаболічні хвороби молодняку.	6	2		4		
Разом за 3 змістовим модулем, годин	56	16		32		8
Змістовий модуль 4. Хвороби шкіри, крові, органів сечової і нервової систем, птахів та хутрових звірів						
Тема 24. Поширення та основні синдроми хвороб нирок і сечових шляхів. Принципи терапії і профілактики.	10	2		4		4
Тема 25. Хвороби системи крові. Класифікація. Поширення. Анемії: класифікація, етіологія, методи діагностики і лікування.	10	2		4		4
Тема 26. Хвороби нервової системи. Класифікація, поширення, загальні синдроми і діагностика хвороб нервової системи. Органічні хвороби центральної нервової системи.	10	2		4		4
Тема 27. Функціональні хвороби центральної нервової системи. Стрес. Невроз. Епілепсія	6	2		4		
Тема 28. Алергічні й аутоімунні хвороби шкіри тварин. Загальна характеристика, методи діагностики і лікування.	11	2		4		5

Тема 29. Внутрішні хвороби птахів.	6	2	4	
Тема 30. Хвороби хутрових звірів. Біологічні особливості хутрових звірів. Поширення, діагностика і профілактика за внутрішніх хвороб хутрових звірів.	11	2	4	5
Разом за змістовим модулем 4, годин	64	14	28	22
Навчальна практика, годин	30			
Разом за 10 семестр, годин	150	30	60	30
Разом за дисципліну, год	270	60	120	60

4.Теми самостійних занять

для здобувачів вищої освіти повного терміну навчання Спеціальності 212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» на 2024-2025 рік

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5 курс, 9 семестр		
1	№1. Загальна профілактика внутрішніх хвороб тварин. Аналіз утримання і годівлі тварин.	4
2	№2. Металоіндикація сітки і введення магнітних кілець.	4
3	№3. Хвороби судин: артеріосклероз і тромбоз.	4
4	№4. Діагностика, лікування та профілактика бронхіальної астми у тварин.	4
5	№ 5. Аналіз Клініко-лабораторних і спеціальних методів дослідження тварин з хворобами системи травлення	4
6	№6. Механічна і динамічна непрохідності кишечника.	5
7	№7. Тромбоемболія брижових артерій	5
5 курс, 10 семестр		
8	№8. Аналіз Клініко-лабораторних і спеціальних методів дослідження тварин зумовлених переважним порушенням білкового, вуглеводного та ліпідного обміну	4
9	№9. Аналіз клініко-лабораторних і спеціальних методів дослідження тварин за порушення обміну макроелементів	4
10	№10. Аналіз клініко-лабораторних і спеціальні методи дослідження тварин за хвороб нирок і сечових шляхів	4
11	№11. Аналіз клініко-лабораторних і спеціальних методів дослідження тварин за хвороб системи крові	4
12	№ 12. Аналіз клініко-лаборатрних і спеціальних методів дослідження тварин за хвороб нервової системи	4
13	№13. Аналіз клініко-лабораторних і спеціальних методів дослідження тварин за алергічних хвороб	5
14	№14. Метаболічні хвороби хутрових звірів	5
Усього		60 год

5. Теми лабораторних занять
для здобувачів вищої освіти повного терміну навчання Спеціальності 212 –
«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» на 2024-2025 рік

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5 курс, 9 семестр		
1.	№ 1. Особиста гігієна, техніка безпеки при дослідженні та лікуванні тварин. Клінічна документація. Терапевтична техніка. Зовнішні методи застосування ліків.	4
2.	№ 2. Ентеральні методи введення лікарських препаратів. Клізми. Парентеральне введення ліків.	4
3.	№ 3. Етіотропна і патогенетична терапія. Новокаїнові блокади, протистрессова терапія, рефлексотерапія. Неспецифічна стимулювальна терапія.	4
4.	№ 4. Фізіотерапія. Механізм дії, показання, методика застосування фото-, електро-, гідро- та механотерапії.	4
5.	№ 5. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження тематично-хворих тварин у клініці з патологією серцево-судинної системи.	4
6.	№ 6. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб перикарда.	4
7.	№ 7. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб міокарда.	4
8.	№ 8. Діагностика, лікування та профілактика хвороб ендокарда та пороків серця.	4
9.	№ 9. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження тематично-хворих тварин у клініці з патологією органів дихання. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб дихальних шляхів.	4
10.	№ 10. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб легенів незапального характеру: емфізема, набряк легенів, легенева кровотеча.	4
11.	№ 11. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб передшлунків жуйних.	4
12.	№ 12. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб шлунка і кишечника з синдромом колік. Ентералгія, розширення шлунка, метеоризм кишечника. Хімо- і копростаз.	4
13.	№ 13. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб шлунка і кишечника: гастрит, гастроентерит, виразкова хвороба. Хвороби очеревини.	4

14.	№ 14. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження, лікування та профілактика за хвороб печінки і жовчних шляхів.	4
15.	№ 15. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження та лікування за хвороб підшлункової залози.	4
5 курс, 10 семестр		
16.	№ 16. Діагностика, лікування та профілактика хвороб, зумовлених переважним порушенням білкового, вуглеводного і ліпідного обміну.	4
17.	№ 17. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження за порушення обміну макроелементів у тварин.	4
18.	№ 18. Діагностика, лікування та профілактика за мікроелементозів тварин.	4
19.	№ 19. Діагностика, лікування та профілактика хвороб, спричинених порушенням обміну вітамінів.	4
20.	№ 20. Діагностика, лікування та профілактика за неонатальних хвороб молодняку: гіпоглікемія, казеїно- безоарна хвороба, молозивний токсикоз, диспепсія новонароджених.	4
21.	№ 21. Діагностика, лікування та профілактика за постнатальних хвороб молодняку: гіпопластична анемія, паракератоз поросят, періодична тимпанія телят, безоарна хвороба, білом'язова хвороба, ензоотична атаксія ягнят.	4
22.	№ 22. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження, лікування та профілактика за хвороб нирок.	4
23.	№ 23. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження, лікування та профілактика за хвороб сечових шляхів.	4
24.	№ 24. Клініко-гематологічна діагностика, терапія і профілактика анемій: постгеморагічна, гіпопластична, гемолітична.	4
25.	№ 25. Діагностика, терапія та профілактика за хвороб з порушенням гемостазу. Геморагічні діатези.	4
26.	№ 26. Діагностика, терапія та профілактика захворювань головного і спинного мозку та їх оболонки.	4
27.	№ 27. Діагностика, лікування та профілактика за функціональних нервових хвороб. Стрес, епілепсія, еклампсія і неврози.	4
28.	№ 28. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб шкіри та її похідних.	4
29.	№ 29. Клініко-лабораторні і спеціальні методи	4

	дослідження, лікування та профілактика хвороб ендокринної системи.	
30.	№ 30. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження, лікування та профілактика за незаразних хвороб хутрових звірів.	4
	всього	120 год

Теми практичних занять

№ з/п	Практичні заняття	Кількість годин
1	Не передбачені	
2		

6. Засоби діагностики результатів навчання

- Залік, екзамен
- Модульні роботи

7. Методи навчання:

- Словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда, інструктаж);
- Практичний метод (практичні заняття);
- Наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- Робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- Відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- Самостійна робота (виконання завдань);
- Індивідуально науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти;
- Інші види

8. Методи оцінювання:

- Залік
- Усне або письмове опитування;
- Модульне тестування;
- Виступи на наукових заходах;
- захист практичних робіт

– Інші види

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань здобувач вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно табл. 1. чинного положенням «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	Зараховано
64 – 73	Задовільно	Зараховано
0-59	Незадовільно	Незараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2727>
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2729>
2. Зміни показників крові тварин за патології: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 50 с.
3. Клінічні та лабораторні зміни в організмі собак і котів за патології сечової системи: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М., Якимчук М.С. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2021
4. Інтерпретація лабораторних досліджень крові у собак і котів: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М., Якимчук М.С. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2021
5. Хвороби серця тварин (у запитаннях і відповідях): методичні вказівки / Палюх Т.А., Немова Т.В., Павлиця О.О., Береза В.І., Цвіліховський М.І. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020

6. Діагностика хвороб дихальної системи тварин: методичні вказівки, Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. / К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020
7. Сучасна електрокардіографія тварин: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Костюк О.С., Якимчук І.М. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020
8. Діагностика хвороб серцево-судинної системи: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020
9. Сучасні методи дослідження серця: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Костюк О.С., Якимчук І.М. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020
10. Патогенетична терапія тварин»: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Костенко В.М., Грушанська Н.Г., Голопура С.І., Бойко Н.І. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 39 с.
11. Ендоскопія органів системи травлення у свійських тварин: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Костенко В.М., Грушанська Н.Г., Омельчун С.І.К.: «ЦП КОМПРИНТ», 2020. 19 с.
12. Робочий зошит з лекційного курсу дисципліни «Превентивні ветеринарні технології незаразних хвороб жуйних» (Частина 1): методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Костенко В.М., Грушанська Н.Г. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2019. 62 с.
13. Курс лекцій з дисципліни «Превентивні ветеринарні технології незаразних хвороб жуйних» (Частина 2): методичні вказівки / К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 76 с.
- 14.Терапевтична техніка та способи застосування лікарських засобів тваринам: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Грушанська Н.Г., Костенко В.М., Голопура С.І., Обруч М.М. К.: «ЦП Компрінт», 2016. 34 с.
- 15.Рентгенологічне дослідження серця тварин: методичні вказівки для підготовки фахівців ОС «Магістр» спеціальності 211 – Ветеринарна медицина / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Костюк О.С., Маринюк М.О., Бондар В.О., Іванченко Н.Ю., Якимчук І.М., Обруч М.М. К.: «ЦП Компрінт», 2017. 28 с.

Рекомендована література

1. Внутрішні хвороби тварин: практикум / [М. І. Цвіліховський, Н. І. Бойко, С. І. Голопура та ін.]; за ред. М.І. Цвіліховського К.: ЦП КОМПРИНТ, 2023. 240 с.

2. Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх і екзотичних тварин. Навчальний посібник / [М.І. Цвіліховський., С.І. Голопура, Н.Г. Грушанська та ін]; за ред. М.І.Цвіліховського К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 438 с.
3. Внутрішні хвороби тварин / [В.І. Левченко, В.В. Влізло, І.П. Кондрахін та ін.]; за ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2015. Ч.2. 610 с.
4. Дробот М.В., Цвіліховський М.І. Терапія телят за неспецифічної бронхопневмонії та її профілактика з використанням біогенних елементів і ехінацеї пурпурової. Монографія. Житомир, 2022. 121 с.
5. Шарандак П. В. Функціональний стан печінки й нирок у вівцематок. Монографія: Житомир: ПП «Євро-Волинь», 2022, 180 с.
6. Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх і екзотичних тварин. Навчальний посібник. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 438 с. Цвіліховський М.І., Голопура С.І., Грушанська Н.Г., Бойко Н.І., Немова Т.В., Палюх Т.А.
7. Голопура С.І. порушення метаболізму і колострального імунітету у великій рогатій худобі та їх корекція. Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2021. 408 с.
8. Діагностика порушень обміну мінеральних речовин у корів. Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 192 с. Грушанська Н.Г., Цвіліховський М.І., Долецький С.П.
9. Preventive veterinary technologies of internal diseases of ruminants. К.: NPE Yamchynskyi O.V., 2020. 326 с. Монографія. Цвіліховський М.І., Грушанська Н.Г., Долецький С.П., Костенко В.М.
10. <https://veteriankey.com/noninfectious-diseases-of-the-gastrointestinal-tract/>
11. <https://youtube.com/watch?v=NQN2UvWKC0&si=EnSIkaIECMiOmarE>
12. <http://goodhouse.com.ua/poradi/19274-zaxvoryuvannya-pechinki-u-sobak-simptomi-oznaki-prichini-likuvannya-diyeta-i-xarchuvannya-sobaki-pri-zaxvoryuvannyax-pechinki-likovalnij-korm.html>
13. <http://dspace.nubip.edu.ua:8080/jspui/> – Електронна бібліотека НУБіП України
14. <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/nd/> – Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України
15. <http://www.nbuu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського

До наказу від _____ 2024 р. № ____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра внутрішніх хвороб тварин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету ветеринарної
медицини _____

Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ

Протокол № ____ від _____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри внутрішніх хвороб
тварин

Протокол №__ від _____ 2024 р.

_____ **Наталія ГРУШАНСЬКА**

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП “Ветеринарна гігієна, санітарія
і експертиза” д.вет.н., професор каф.
ветеринарної гігієни ім. проф. А.К. Скороходька

_____ **Лариса ШЕВЧЕНКО**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

З ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ ТВАРИН»

(назва дисципліни)

Спеціальність:	212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і екпертиза»
Освітня програма:	«Ветеринарна гігієна, санітарія і екпертиза»
Факультет:	Ветеринарної медицини
Розробник:	Бойко Наталія Іванівна , доцент кафедри внутрішніх хвороб тварин Костенко Віталій Михайлович , доцент кафедри внутрішніх хвороб тварин

Вступ

Робоча програма складена для проходження навчальної практики з дисципліни "Внутрішні хвороби тварин" студентами ОС «Магістр» Спеціальності 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» факультету ветеринарної медицини НУБіП України з терміном навчання 6 років.

Внутрішні хвороби тварин – одна із профілюючих клінічних дисциплін, за якою студенти вивчають причини виникнення, механізми розвитку, перебіг, методи розпізнавання, лікування та профілактики хвороб внутрішніх органів неінфекційної природи. Ця дисципліна допомагає студентам не тільки оволодіти знаннями з найбільш масових і розповсюджених внутрішніх хвороб, але і формувати клінічне мислення. Методи і прийоми, які застосовуються при вивченні внутрішніх хвороб тварин широко використовуються і при опануванні суміжних спеціальних дисциплін: хірургії, епізоотології, паразитології.

1. Мета і завдання практики

Мета. Закріплення студентами теоретичних знань та оволодіння практичними навичками постановки діагнозу, проведення лікування та профілактики внутрішніх хвороб тварин.

Завдання практики

Основними завданнями навчальної практики з дисципліни "Внутрішні хвороби тварин" є:

- засвоєння методики проведення диспансеризації сільськогосподарських тварин;
- закріплення теоретичних знань та придбання практичних навичок у діагностиці, терапії та профілактиці внутрішніх незаразних хвороб тварин;
- безпосередня участь у проведенні лікувальної, профілактичної та організаційної роботи в тваринницьких господарствах;
- ведення клінічної документації;
- оволодіння методиками наукових досліджень.

2. Бази практики

Навчальна практика з дисципліни "Внутрішні хвороби тварин" проводиться під керівництвом викладачів кафедри терапії і клінічної діагностики у навчально-дослідних господарствах ВП НУБіП України (Великоснітинське, Агрономічна дослідна станція, Ворзель), на іподромі, агрофірмі "Пуща-Водиця", в навчальних лабораторіях кафедри терапії і клінічної діагностики та кафедри конярства, господарствах різних форм власності, якщо вони здатні забезпечити умови практики, які виписані в цій програмі.

3. Організація проведення практики

Навчальна практика з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин» погоджується з навчальним планом вищого навчального закладу і проводиться у відповідності з Положенням про навчальну практику студентів вищих навчальних закладів України, що передбачають підготовку ветеринарної медицини для виробничо-

технологічної, організаційно-управлінської, лікувально-профілактичної і дослідницької діяльності з метою попередження і лікування хвороб тварин, охорони населення від хвороб, загальних для людини і тварини, виробництва доброякісних у ветеринарно-санітарному відношенні продуктів і сировини тваринництва.

Організацію практики здійснюють викладачі кафедри (по два викладачі на групу). Основною формою організації праці студентів є бригадна. В залежності від виробничих можливостей створюються бригади студентів у кількості 3–7 осіб та призначаються бригадири із найбільш підготовлених студентів. Перед початком практики викладач проводить загальний інструктаж групі студентів з техніки безпеки при дослідженні і наданні допомоги тваринам, дає завдання групі на кожний день. Під час практики викладач консультує студентів та бригадирів, які в свою чергу консультують членів бригади. Через бригадирів викладач здійснює контроль виконання завдань практики.

Виконання програми навчальної практики проводиться шляхом безпосередньої участі у виробничих процесах, вивчення обліково-звітної документації та інших документів.

4. Зміст практики

Програма практики розрахована на 5 днів (30 год.)

Перша доба – заїзд на базу практики, поселення, ознайомлення з умовами проживання розпорядком дня, проходження інструктажу з охорони праці та особистої гігієни під час роботи з тваринами, при перебуванні на території ферми, в тваринницьких приміщеннях.

Проведення диспансерного обстеження господарства (аналіз кормової бази, стан приміщень, умови годівлі та напування, наявність моціону) з обов'язковим складанням акту обстеження, диспансерне обстеження поголів'я тварин (клінічний огляд всього поголів'я). Вивчення досвіду лікування тварин в господарстві. Курація хворої тварини.

Друга доба – Повний клінічний огляд контрольних груп тварин за методикою проф. М.О. Судакова та відбір проб сечі, молока для експрес-досліджень (10 % поголів'я) тварин. Відпрацювання деяких методів терапевтичної техніки (металоіндикація передшлунків у жуйних, промивання шлунку у моногастричних тварин, техніка новокаїнових блокад, аутогемотерапія, парентеральні методи введення лікарських засобів тощо). Вивчення досвіду лікування тварин в господарстві. Курація хворої тварини.

Третя доба – Продовження клінічного огляду контрольних груп тварин за методикою проф. М.О. Судакова та відбір проб сечі, молока для експрес-досліджень (10 % поголів'я) тварин. Продовження деяких методів терапевтичної техніки (металоіндикація передшлунків у жуйних, промивання шлунку у моногастричних тварин, техніка новокаїнових блокад, аутогемотерапія, парентеральні методи введення лікарських засобів тощо). Вивчення досвіду лікування тварин в господарстві. Курація хворої тварини.

Четверта доба – Відбір проб крові для морфологічних та біохімічних досліджень від тварин контрольних груп. Вивчення досвіду лікування тварин в господарстві. Курація хворої тварини.

П'ята доба* – (навчальна лабораторія кафедри). Проведення морфологічних та біохімічних досліджень проб крові від тварин контрольних груп. Статистична

обробка результатів. Складання акту диспансерного обстеження, з наданням рекомендацій, щодо лікування та профілактики внутрішніх хвороб тварин. Здача інформаційних листів та ординаторської історії хвороби, повернення інструментів та матеріалів на кафедру

Примітка. * – у випадку належної матеріально-технічної бази практики для виконання лабораторних досліджень проб крові студенти залишаються в господарстві і не виїжджають до навчальної лабораторії кафедри.

4.1. Індивідуальні завдання

Під час проходження навчальної практики студент зобов'язаний:

- брати участь у диспансерному обстеженні господарства;
- вивчити синдроматику хвороб в господарстві;
- вивчити досвід лікування тварин в господарстві;
- провести курацію хворої тварини;
- написати ординаторську історію хвороби, номер якої відповідає порядковому номеру в журналі реєстрації хворих тварин господарства;
- у кінці практики скласти звіт у вигляді інформаційного листа, в якому зробити аналіз всієї роботи, що виконана студентом (зразок подано в кінці робочої програми);
- при поверненні з практики на кафедру студенту необхідно здати інформаційний лист, здати і захистити ординаторську історію хвороби.

Індивідуальні завдання з науково-дослідної роботи студенти (за необхідності) виконують з тематики наукових досліджень кафедри.

4.1. Студенти повинні знати:

1. Методику проведення диспансеризації тварин.
2. Методи діагностики, терапії та профілактики найбільш розповсюджених внутрішніх хвороб тварин.
3. Особливості діагностики, терапії та профілактики внутрішніх хвороб новонароджених тварин.

4.2. Студенти повинні уміти:

1. Дотримуватись техніки безпеки при клінічних дослідженнях, лікуванні тварин та проведенні заходів профілактики захворювань.
2. Фіксувати тварин різних видів і вікових груп.
3. Застосувати основні загальні методи клінічного дослідження тварин (огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию, термометрію).
4. Взяти кров для лабораторних досліджень.
5. Взяти сечу для лабораторних досліджень.
6. Взяти молозиво і молоко для лабораторних досліджень.
7. Взяти вміст рубця для лабораторних досліджень.
8. Взяти вміст шлунка для лабораторних досліджень.
9. Взяти ексудат і трансудат для лабораторних досліджень.
10. Проводити клінічні дослідження та аналізувати отримані результати з

використанням методів статистичної обробки та комп'ютерних програм.

11. Вводити лікарські засоби через рот, підшкірно, внутрішньом'язево, внутрішньовенно, внутрішньотрахеально, інтраперитонеально, інтраплеврально, внутрішньокістково, в пряму кишку, внутрішньоаортально та ін.
12. Вводити магнітні зонди в передшлунки великої рогатої худоби.
13. Проводити курацію тварин та вести клінічну документацію.
14. Складати план профілактичних заходів за результатами клінічних і лабораторних досліджень тварин при диспансерному їх обстеженні.
15. Оформляти ординаторську історію хвороби.

4.2 Методичні рекомендації

Для оформлення звіту про навчальну практику і ординаторської історії хвороби кафедра забезпечує студентів необхідними методичними матеріалами.

4.3. Матеріально-технічне забезпечення

Під час виконання завдань виробничої практики студенти використовують матеріально-технічне оснащення кафедри і бази практики.

4.4. Навчально-методичне забезпечення

Під час виконання індивідуальних завдань студент може використовувати наступні навчально-методичні матеріали кафедри.

1. Бойко Н.І., Немова Т.В. . Лабораторне обладнання та особливості відбору крові у різних видів тварин за гематологічних досліджень. Компрінт, 2021. 21 с.
2. Бойко Н.І., Немова Т.В., Бойко Г.В.. Підрахунок кількості еритроцитів, у різних видів тварин та їх інтерпретація. Компрінт, 2021. 19 с.
3. Бойко Н.І., Немова Т.В., Бойко Г.В. Вивчення гематологічних показників для визначення стану еритроциту. Компрінт, 2021 – 20 с.
4. Бойко Н.І., Немова Т.В., Грушанська Н.Г. Гематологічні характеристики анемії. Компрінт, 2021. 26 с.
5. Бойко Н.І., Немова Т.В., Шарандак П.В.. Лабораторна діагностика за анемії мікроелементного генезу. Компрінт, 2021. 17 с .
6. Бойко Н.І., Немова Т.В., Дробот М.В. Підрахунок кількості лейкоцитів у різних видів тварин та їх інтерпретація, Компрінт, 2021. 21 с.
7. Бойко Н.І., Немова Т.В., Палюх Т.А. Підрахунок кількості тромбоцитів у різних видів тварин та їх інтерпретація. Компрінт, 2021. 26 с.
8. Бойко Н.І., Немова Т.В., Семенко О.В. Методи ідентифікації кровопаразитів у тварин. Компрінт, 2021. 25 с.
9. Бойко Н.І., Немова Т.В., Білошицький Р.В. Скринінгові та спеціалізовані тести гемостатичних розладів. Компрінт, 2021 16 с.
10. Діагностика пороків серця (методичні вказівки для студентів спеціальності „Ветеринарна медицина”) // М.І. Цвіліховський, Т.І. Левищенко, І.Г. Погурський та ін. – К.: Вид. центр НАУ. – 2004. – 36 с.
11. Диференціальна діагностика, лікування та профілактика хвороб органів

- дихання у тварин (методичні вказівки для студентів спеціальності „Ветеринарна медицина”) // М.І Цвіліховський, О.І. Павленко, В.Я. Колесник, С.П. Долецький. – К.: Вид. центр НАУ. – 2005. – 54 с.
- 12.Методологічна оцінка клінічних та імунологічних досліджень у діагностиці, лікуванні і профілактиці хвороб імунної системи (методичні вказівки для студентів напрямку підготовки „Ветеринарна медицина”) //М.І. Цвіліховський, В.Ю.Чумаченко, О.І Павленко та ін. – К.: Вид. центр НАУ. – 2005. – 34 с.
- 13.General Animal Examination (методичні вказівки для студентів напрямку підготовки „Ветеринарна медицина” в англomовних групах) // М.І. Tsvilikhovsiy, V.O. Bondar, T.I. Levischenko and other. – К.: Вид. центр НАУ. – 2004. – 40 с.
- 14.Special Animal Examination (методичні вказівки для студентів напрямку підготовки „Ветеринарна медицина” в англomовних групах) // М.І.Tsvilikhovsiy, V.O. Bondar, I.G. Pogurskiy and other. – К.: Вид. центр НАУ. – 2006. – 38 с.

5. Форми і методи контролю

Керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри (по два викладачі на групу). Основною формою організації праці студентів є бригадна. Залежно від виробничих можливостей створюються бригади студентів у кількості 3–7 осіб та призначаються бригадири із найбільш підготовлених студентів. Перед початком практики викладач проводить загальний інструктаж групі студентів з техніки безпеки при дослідженні і наданні допомоги тваринам, дає завдання групі на кожний день. Під час практики викладач консультує студентів та бригадирів, які в свою чергу консультують членів бригади. Через бригадирів викладач здійснює контроль виконання завдань практики.

- По завершенні практики викладач приймає звіт від усіх бригад.
- В організації та керівництві практикою беруть також участь спеціалісти ветеринарної медицини господарства.
- Студенти забезпечуються необхідними методичними посібниками.
- Індивідуальні завдання з науково-дослідної роботи студенти виконують з тематики наукових досліджень кафедри.

6. Вимоги до звіту

По закінченню практики згідно календарного плану, студенти подають викладачам інформаційний лист про виконання завдань, одержаних під час практики та оформлену ординаторську історію хворобу тварин.

7. Підведення підсумків практики

Підведення підсумків практики проводиться згідно графіку навчального процесу відповідно наказу по ФВМ НУБіП України.

Інформаційний лист

про виконання завдань у період навчальної практики з дисципліни "Внутрішні хвороби тварин"

студента ОС «Магістр» _____ курсу _____ групи факультету ветеринарної медицини НУБіП України

Місце практики _____

Термін практики _____

Результати практики

№ п/п	Назва робіт	Кількість
1	Виконав наступні завдання	
	а)	
	б)	
	в)	
	і т.д.	
2	Набув навиків	
	а)	
	б)	
	в)	
	і т.д.	
3	Виконав науково-дослідну роботу з теми:	
	1	

Оцінка практики _____

Керівник практики _____